



برنامه پیشنهادی

**دکتر محمدعلی زلفی گل**

برای وزارت علوم، تحقیقات و فناوری



مرداد ۱۴۰۰



الْعِلْمُ سُلْطَانٌ مَنْ وَجَدَهُ صَالٍ بِهِ وَ مَنْ لَمْ يَجِدْهُ صَيْلَ عَلَيْهِ.

دانش، سلطنت و قدرت است، هر که آن را بیابد با آن یورش برد و پیروز شود، و هر

که آن را نیابد بر او یورش برند و مغلوب گردد.

امام علی (علیه السلام)، شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۱۹.

## مقدمه

آرمان یک جامعه، بزرگترین سرمایه آن جامعه است. دانشگاه<sup>۱</sup> آرمانی باید تمدن ساز باشد و توسعه دانایی را محقق کند. به همین دلیل امروزه، تلاش در جهت تحقق دانشگاه دانا، حکمت‌بنیان و جامعه‌محور، به یک مطالبه عمومی و همگانی تبدیل شده است. از طرف دیگر، فعالیت در محیط دانشگاه که نقطه تمرکز تهاجم بی‌رحمانه‌ی فکری دشمنان اسلام و ایران از یک سو و محل تلاقی اندیشه‌های گوناگون از سوی دیگر است، کاری ظریف، دقیق، پراشتهاب و در عین حال لذت بخش است.

با وقوع انقلاب اسلامی ایران، فصل نوینی در حیات و جوشش آموزش عالی ایران آغاز شد. در این دوران نظام مقدس جمهوری اسلامی با تقویت زیرساخت‌های آموزشی و ظرفیت‌سازی مناسب، زمینه‌ساز جذب حداکثری جوانان مستعد را در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی فراهم آورد تا به این طریق بتواند نیروهای متخصص را در زمینه‌های مورد نیاز کشور تربیت کند.

در آغاز دهه دوم انقلاب بتدریج رشته‌ها و گرایش‌های متعدد تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌های کشور ایجاد شد. گسترش دوره‌های تحصیلات تکمیلی به رشد تولید علمی کشور منجر شد. در اواخر دهه دوم انقلاب زمره‌های لزوم مشارکت کشور در تولید علم جهانی و گسترش مرزهای دانش آغاز شد. بدین ترتیب موضوع آموزش و پژوهش به آرامی در بین عموم مردم نیز جای خود را باز کرد و به یک پروژه ملی تبدیل شد، که

<sup>۱</sup> منظور از دانشگاه در این سند کلیه مؤسسات آموزش عالی اعم از دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و فناوری دارای مجوز از وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می باشد.

امروز نتیجه این فرهنگ‌سازی را در هر گوشه این کشور با پیشرفت‌های شگرف علمی و فناوری ایران اسلامی شاهد هستیم که بیان این پیشرفت‌ها در این برنامه ضروری نیست و تنها به کسب رتبه اول علمی در منطقه اشاره می‌شود.

باید اذعان کرد که تلاش، هماهنگی و انسجام ملی صرفاً مستلزم وجود شرایط حاد نظیر جنگ و رویارویی با بلاها و ... نیست و اگر نگوییم عرصه زندگی همواره یک عرصه نبرد همه جانبه است، بی تردید عرصه رقابت و سبقت جویی‌ها است. آنان که در تغییر اوضاع زندگی و سرنوشت خویش و بهبود آن تلاش کنند، مطابق سنت الهی نیز پیشرو خواهند بود. همان گونه که در قرآن مجید به عنوان سنتی الهی آمده است: "إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ". اگر هشت سال دفاع مقدس یک اهتمام ملی به وجود آورده بود، زمانی که مینا بر زندگی در یک سطح ملی است، این هماهنگی و انسجام به نحو مقتضی باید تداوم یابد. امروز این مسأله به لحاظ گرایش عمده رقابت‌های جهانی به عرصه‌های علمی و فناوری کشیده شده و برنامه‌ریزی خاص خود را طلب می‌کند و بیانات مقام معظم رهبری (حفظ الله) در حوزه علم و فناوری، تدوین سند چشم‌انداز بیست ساله، سیاست‌های کلی علم و فناوری نقشه جامع علمی کشور و اسناد علوم مختلف کشور نیز بر این واقعیت صحه می‌گذارد. بنابراین سیاست‌گذاری علم و فناوری نیز به سبب سیاستی حکومت‌ها اضافه شده و دیپلماسی علم و فناوری عرصه جدیدی را در دنیای سیاست به خود اختصاص داده است. به همین دلیل، برنامه‌ریزی‌های دقیق علمی و فناوری در این زمینه ضرورت دارد. از طریق پیشرفت‌های علمی و فنی قدرت نرم هر کشوری از جمله جمهوری اسلامی ایران همگام با قدرت سخت به دلیل افزایش جاذبه در نزد مردم کشورمان و جوامع دیگر افزایش می‌یابد و در داخل کشور منجر به افزایش سرمایه اجتماعی و مقبولیت حاکمیت نظام شده و در خارج از کشور نیز منجر به افزایش نفوذ فرهنگ اسلامی و تاثیرگذاری و در نهایت صدور انقلاب اسلامی شده و موجب مصونیت جامعه در مقابل جنگ نرم دشمن می‌شود. به همین دلیل دنیای سلطه و استکبار در پی حذف فیزیکی دانشمندان اثرگذار جمهوری اسلامی است.

جمهوری اسلامی ایران در افق آرمانی و چشم‌انداز بیست ساله خود، برخورداری از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری و احراز جایگاه نخست اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه و کشورهای همسایه را هدف‌گذاری کرده است. خداوند بزرگ را شاکریم که در سال ۱۳۹۰ رتبه اول علمی منطقه مورد نظر

سند چشم انداز تحقق یافت. این واقعیت بدین معنی است که جامعه دانشگاهی کشور به خوبی در این عرصه فعالیت کرده‌اند که به رسم ادب به آنها دست مریزاد گفته و تلاش آنان را می‌ستاییم.

تحقق اهداف سند چشم انداز در ابعاد علمی، پژوهشی و فناوری مستلزم یک عزم ملی، روحیه انقلابی و جهاد علمی است. فرمان جنبش تولید علم و نهضت نرم افزاری که توسط مقام معظم رهبری صادر شده است و نیز تاکید ایشان بر داشتن نقشه جامع علمی کشور، از یک سو مبین تاکید و درخواست مشارکت از دانشگاه‌ها، دانشمندان، صاحب نظران و محققان کشور در راستای تحرک علمی است و از سویی دیگر تایید این نکته است که کشتی علم، پژوهش و فناوری کشور، علیرغم برخورداری از هدایت گران نخبه و ناخدایان کار آزموده بدون داشتن نقشه و سیاست علمی و فناوری مناسب به موقع و سالم به مقصد نخواهد رسید. به عبارت بهتر وقتی نگرش‌های موجود در توسعه دانایی محور را مورد توجه قرار می‌دهیم، باید برای هر یک از مولفه‌های توسعه، پیشرفت و ارتقاء دانایی جامعه، زیر ساخت، گزینه و هزینه مناسبی تخصیص داده تا با سرعت مورد انتظار در جهت دلخواه به پیش رود.

رویکرد اهداف، برنامه‌ها و نوع عملکرد تعیین‌کننده نتایج حاصل است. فراتر از نتیجه توسعه‌ای هر برنامه، نقشه و اسناد فرادستی م صوب نظام یعنی: ارتقاء شاخص‌های امنیت، سلامت، قدرت و اقتصاد نباید از تاثیرات فرهنگی آنها و مدل توسعه انتخاب شده غافل شد. باید قبل از تصویب هر قانون، م صوبه، آیین نامه، اجرای هر پروژه عمرانی و یا هر دستوری، تاثیرات فرهنگی آن را پیش‌بینی کرده و با علم به آن، هر گونه اقدامی را انجام داد. زیرا فرهنگ قوه‌ای است که جامعه را به کمال می‌رساند. بنابراین برای سرمایه گذاری جاودان و مادام العمر باید فرهنگ سالم ایجاد کرد و چه نهاد، سازمان و وزارتخانه‌ای شایسته‌تر از وزارتخانه‌های متولی آموزش و پژوهش از جمله وزارت علوم تحقیقات و فناوری است. بنابراین در مهندسی فرهنگی نظام مقدس جمهوری اسلامی، کارکرد فرهنگی- تربیتی دانشگاه‌ها، بخش غیر قابل تفکیک وظایف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.

اگر دانشگاه‌ها، موسسات آموزشی، مراکز پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری کشور به مأموریت بنیادی خود، یعنی پژوهش، آموزش، نوآوری و فناوری، خدمات اجتماعی و فرهنگی و در نتیجه، تربیت شهروندان عالم، عاقل، دین باور، قانون مدار و دانا توجه کنند، نقش آنها در حل معضلات اجتماعی، نوآوری‌های فناورانه و در نهایت پیشرفت و بهبود زندگی مردم بسیار چشمگیر تر از گذشته خواهد بود و دانشگاه‌های تمدن ساز به

وجود خواهند آمد که بستر نرم افزاری و سخت‌افزاری لازم برای تحقق تمدن نوین اسلامی بر اساس الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت مد نظر جمهوری اسلامی را مهیا خواهد کرد. باید توجه داشت همان‌گونه که نباید دیروز و امروز مسلمان یکسان باشد، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری باید به گونه‌ای سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، اجرا، هدایت، حمایت و نظارت کند که نسل‌های آینده را اثربخش‌تر از گذشته به جامعه تحویل دهد.

در نهایت، با در دست بودن سیاست‌ها و راهبردهای کلان در اسناد بالادستی فوق‌الذکر، و همچنین آینده‌نگری و بهره‌گیری از نظرات نخبگان، اهم محورها و برنامه‌های اینجانب در تحقق اسناد بالادستی و به ویژه سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، نقشه جامع علمی کشور و سند دانشگاه اسلامی در چارچوب قانون اهداف، وظائف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مصوب مجلس محترم شورای اسلامی و در راستای تحقق اهداف و برنامه‌های اعلامی رئیس جمهور محترم، حضرت حجت الاسلام والمسلمین دکتر ابراهیم رئیسی در نشست‌های مختلف با استادان و دانشجویان، از جمله نشست دانشگاه تهران در ۱۹ خرداد ۱۴۰۰ تنظیم شده است، که فرمودند:

"پایه تحول باید علم و فناوری باشد و دانشگاه باید در متن تحولات باشد و یکی از اشکالات فعلی در حاشیه بودن دانشگاه است که دولت من این نگاه را تغییر می‌دهد"

یقیناً نگاه مثبت و راهبردی رئیس محترم جمهوری به نظام علمی کشور، از جمله توجه ویژه به نقش و جایگاه محوری دانشگاه‌ها در حل مسائل و تحقق پیشرفت کشور، پشتوانه عظیمی برای تحقق اهداف و برنامه‌های علمی ارائه شده می‌باشد.

بر این اساس برنامه پیشنهادی اینجانب با رویکرد تحول آفرین و پیشروانه در ۳ بخش اصلی به شرح زیر ارائه گردیده است::

بخش اول: باورها و ارزش‌های بنیادین

بخش دوم: راهبردهای تحول آفرین

بخش سوم: برنامه‌های کلان تحول آفرین

امید است در سایه رحمت و حکمت الهی و با عنایات حضرت بقیه الله الاعظم (ارواحنا فداه) و با بهره مندی از بیانات و راهنمایی های مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بتوانیم نقش خود را در توسعه علمی و فناوری کشور و رویکرد تمدن سازی اسلامی ایفا نماییم.

## بخش اول: باورها و ارزش های بنیادین

همانگونه که مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی تاکید نمودند، یکی از بنیان های ایجاد تمدن نوین اسلامی و اقتدارآفرین در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، دستیابی به قله های علم و فناوری می باشد. دانشگاه به عنوان مبداء تحولات در جامعه؛ متولی پیشرفت همه جانبه و مستمر علمی و فناوری ایران اسلامی با سه شاخصه عدالت، معنویت و عقلانیت<sup>۲</sup> می باشد. نظام آموزش عالی در تراز انقلاب اسلامی با بکارگیری و بهره مندی از دانشمندان، متفکران، پژوهشگران و اعضای هیات علمی متعهد و اندیشمند نقشی بی بدیل در تربیت نیروی انسانی متخصص، با مهارت، خداباور و دارای اعتماد به نفس جهت فتح قله های علمی و فناوری در سطح ملی و بین المللی دارد. دانشگاه ها علاوه بر رسالت های آموزشی، تربیتی و فرهنگی خود، یکی از بنیان های پیشرفت اقتصادی کشور مبتنی بر دانش و تحقق اقتصاد مقاومتی می باشند و بایستی با نگاهی ماموریت گرا و نیاز محور در حل مسائل کلیدی کشور نقش بازی نمایند. در گام دوم انقلاب اسلامی و بر پایه آرمان های اصیل انقلاب اسلامی بایستی به سمت تحول در نظام آموزش عالی کشور مبتنی بر ارتقاء ظرفیت های دانشی، جامعه محوری، کارآمدی، خرد گرایی، معنویت و عدالت در سطح ملی و بین المللی حرکت شتابان نمود.

---

<sup>۲</sup> برگرفته از نقشه جامع علمی کشور

## **بخش دوم**

# **راهبردهای تحول آفرین**

در بخش راهبردهای تحول آفرین هدف ارائه رویکردهای اصلی نسبت به آموزش عالی در چهار سال پیش رو می باشد. راهبردهای تحول آفرین همسو با اسناد بالادستی علم و فناوری کشور همچون سیاست های کلی علم و فناوری، نقشه جامع علمی کشور، قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی، سند آمایش آموزش عالی کشور و با رویکردی تحول آفرین و در راستای گفتمان دولت مردمی آیت الله رئیسی تدوین شده است. ۱۰ راهبرد تحول آفرین در این برنامه ارائه شده است.

### راهبرد تحول آفرین اول:

نقش آفرینی دانشگاه در تراز انقلاب اسلامی و تمدن ساز به عنوان مبداء تحولات جامعه<sup>۳</sup> در عرصه های مختلف فرهنگی، سبک زندگی، اجتماعی، علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان با نگاهی مبتنی بر دانایی، حکمت، دانش بنیان، درون زا و برون نگر و بهره مند از روح معنویت و اخلاق اسلامی.

### راهبرد تحول آفرین دوم:

تحول در نظام آموزشی، تربیتی و مهارتی در دانشگاه ها از طریق:

- اصلاح نظام سنجش و پذیرش در کنکور سراسری بر اساس ضوابط، قوانین و اسناد بالادستی به صورت کامل در پایان سال چهارم؛
- تاکید بر نقش مربی گری اساتید و آموزش جامع مبتنی بر تربیت نیروی انسانی خردمند، متعهد، دین باور و اخلاق مدار در مقابل آموزش تک ساحتی و محدود شده به تدریس محتوای تخصصی؛
- توجه ویژه به آموزش با کیفیت و سرآمد در علوم پایه و علوم انسانی و اسلامی و بسط کرسی های نظریه پردازی در این علوم
- ایجاد سازوکارهای آموزش مهارتی در کنار آموزش تخصصی با رویکردی هدفمند، مستمر و جدی در راستای تربیت نیروهای با مهارت و متخصص مورد نیاز بازار کار و کاهش آمار بیکاری دانش آموختگان.

### راهبرد تحول آفرین سوم:

تحول در ماموریت گرایی آموزشی، پژوهشی و فناوری دانشگاه ها با تاکید بر کیفیت گرایی و کارآمدی در مقابل کمیت گرایی صرف از طریق:

<sup>۳</sup>دانشگاه مبدا همه تحولات است. از دانشگاه، چه دانشگاه علوم قدیمه چه دانشگاه علوم جدید، از دانشگاه سعادت یک ملت و در مقابل سعادت، شقاوت یک ملت سرچشمه می گیرد. دانشگاه را باید جدیت کرد، جدیت بکنید دانشگاه را درستش کنید... (حضرت امام خمینی (ره))



- نیاز محور نمودن فعالیت های آموزشی، پژوهشی و فناوری به ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی؛
- آینده نگری و عرضه علوم و فناوری های نوین و تحول آفرین در حوزه های مختلف (از جمله حوزه های علوم فنی و مهندسی، علوم پایه، علوم انسانی و اسلامی، علوم تجربی، هنر و سایر علوم) با رویکرد ایجاد تحول در فعالیت ها و سازوکارهای جاری جامعه و صنعت؛
- تحقق الزامات اقتصاد مقاومتی از طریق نقش آفرینی در اقتصاد دانش بنیان.

#### راهبرد تحول آفرین چهارم:

پیاده سازی آمایش آموزش عالی کشور تا پایان سال چهارم با تاکید بر تحقق نیازهای علمی، فناوری و نوآوری استانی و محلی (در کنار نیازهای ملی و بین المللی).

#### راهبرد تحول آفرین پنجم:

به رسمیت شناختن تنوع دانشگاه ها از لحاظ کارکرد (آموزشی، آموزشی-پژوهشی و ...) با توجه به توان و ویژگی های آنها در مقابل یک شکل سازی دانشگاه ها و ارزیابی آنها با توجه به نوع کارکرد دانشگاه (تطبيق آئین نامه ارتقاء و جذب اعضای هیات علمی، جذب دانشجو و سایر موارد با توجه به نوع کارکرد دانشگاه).

#### راهبرد تحول آفرین ششم:

اصلاح آئین نامه ارتقاء اعضای هیات علمی با محوریت تمرکز بر مأموریت ها و حل مسائل کشور در سطوح مختلف و ریل گذاری مسیر کاری هدفمند و مأموریت گرای اعضای هیات علمی.

#### راهبرد تحول آفرین هفتم:

کمک به تبدیل دانشگاه به نهاد ارزش آفرین و دارای استقلال مالی از طریق اقدامات کارآفرینانه و اشتغالزای نوآورانه جهت پاسخگویی به نیازهای جامعه و صنعت.

#### راهبرد تحول آفرین هشتم:

توسعه دیپلماسی علم و فناوری جمهوری اسلامی ایران با محوریت کشورهای همسایه، دوست و محور مقاومت.

#### راهبرد تحول آفرین نهم:

تحول در نظام تامین مالی، جبران خدمت، پژوهانه دوره های دکترا و پسادکترا و بودجه ریزی عملیاتی

دانشگاه ها

## **بخش سوم**

# **برنامه های کلان تحول آفرین**

برنامه های کلان تحول آفرین در ۶ محور اصلی الف) حکمرانی و مدیریت آموزش عالی، ب) نظام آموزش تخصصی و مهارتی و تربیت اجتماعی و دینی، ج) نظام بکارگیری و توانمندسازی نیروی انسانی متخصص و متعهد، د) نظام پژوهش، فناوری و کارآفرینی دانش بنیان، ه) نظام پژوهش، فناوری و کارآفرینی دانش بنیان و ی) زیرساخت های فعالیت های علمی، پژوهشی، فناوری و نوآوری تنظیم شده است. در هر برنامه کلان، راهبرد تحول آفرین مرتبط و سند بالادستی متناظر ارائه شده است.



### ۳-۱- برنامه های کلان در بخش حکمرانی و مدیریت آموزش عالی

#### برنامه کلان شماره ۱:

تدوین و پیاده سازی الگوی جامع و یکپارچه حکمرانی و مدیریت دانشگاه ها با محوریت همگرا نمودن اجزای اصلی دانشگاه از طریق سازوکارهای محوری دانشگاه ها (همچون اصلاح شیوه جذب و ارتقاء اعضای هیات علمی، جذب دانشجویان، تعریف رشته های تحصیلی، مهارت آموزی، امور فرهنگی و اجتماعی و سایر موارد) در راستای تحقق دانشگاه اسلامی، تمدن سازی، تحقق ماموریت ها و نقش آفرینی به عنوان مبداء تحولات و حکمت آفرین با مشارکت اعضای هیات علمی، دانشجویان و کارکنان دانشگاه ها

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد شماره ۱

اسناد بالادستی مرتبط: سیاست های کلی علم و فناوری بندهای ۵-۱ و ۱-۲

توضیحات تکمیلی: یکی از دلایل عدم همگرایی فعالیت های دانشگاه ها در کشور جهت تحقق ماموریت ها، حل مسائل ملی و نقشه جامع علمی کشور را می توان عدم وجود یک الگوی یکپارچه مدیریتی در دانشگاه ها و به طور کلی نظام آموزش عالی کشور دانست. ابزارها و زیر نظام های مهمی همچون جذب و ارتقاء اعضای هیات علمی، جذب دانشجویان، تعریف رشته ها و سرفصل محتوایی آنها، سازوکارهای پژوهشی، فناوری، نوآوری، فرهنگی، اجتماعی و دینی، شیوه های نوین آموزشی به مثابه اجزای یک بدنه واحد هستند و در صورتی می توانند کارآمد و پیش برنده امور باشند که در قالب یک الگوی مدیریتی با محتوای حکمتی، بهره ور و همراه با الگوسازی در سطوح شخصیت فردی، اجتماعی، نهادی و به طور کلی در تراز انقلاب اسلامی باشند. توجه به استقلال و مشی تحول زایی دانشگاه ها، کرامت دانشجویان، اعضای هیات علمی و کارکنان بایستی از محورهای این الگو باشد. در طول ۴ دهه از انقلاب اسلامی، تلاش های متعددی در این زمینه شده است ولی نظام آموزش عالی کشور و دانشگاه ها از چنین الگویی برخوردار نیستند. در شرایط کنونی و با شکل گیری دولت قوی آیت الله رئیسی بایستی این الگو نهایی شده و در نظام آموزش عالی کشور تحقق یابد.

## برنامه کلان شماره ۲:

پیاده سازی سند آمایش آموزش عالی کشور و ایجاد سازوکار متمرکز در وزارت عتف جهت رصد و تحقق استانی و منطقه ای نمودن کارکردهای اصلی دانشگاه ها با توجه به نیازها و ویژگی های هر استان و منطقه همزمان با بکارگیری هوشمندی سیاستی در سطح ملی

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین ۴

اسناد بالادستی مرتبط: سند آمایش آموزش عالی کشور مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، سیاست های کلی علم و فناوری بند ۶-۲ و ماده ۲۶ برنامه ششم توسعه کشور

**توضیحات تکمیلی:** توجه به مقتضیات محلی و استانی و حتی منطقه ای در کارکردهای آموزش عالی مانند به روز رسانی سرفصل های آموزشی، ماموریت گرایی دانشگاه ها و فعالیت های فرهنگی و اجتماعی نقشی کلیدی و مهم دارد. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به دلایل مختلف در پیاده سازی سند آمایش آموزش عالی کشور عقب افتادگی هایی دارد که نیازمند رویکردی تحولی و جدی در اجرای سند آمایش آموزش عالی کشور را می طلبد. ارائه اختیارات بیشتر به ویژه در سرفصل های درسی می تواند منجر به کارآمدی بیشتر رشته های تحصیلی در استان ها شود.

## برنامه کلان شماره ۳:

بازطراحی ساختاری و کارکردی دانشگاه ها در قالب دانشگاه های جامع، دانشگاه های مهارتی و دانشگاه های ویژه با کارکردهای خاص در حوزه های آموزشی، پژوهشی و فناوری و ماموریت سپاری تخصصی به دانشگاه ها در چارچوب آمایش آموزش عالی و پیشنهاد اصلاح آئین نامه جامع مدیریت دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری مطابق با نوع و ماموریت دانشگاه و پیگیری تصویب آن در شورای عالی انقلاب فرهنگی

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین پنجم

اسناد بالادستی مرتبط: احکام دائمی ماده ۱ تبصره ۷ و ماده ۶۵ و ۶۴ برنامه توسعه ششم کشور

**توضیحات تکمیلی:** ویژگی های آمایشی و تنوع کارکردهای دانشگاه های مختلف، ضرورت به رسمیت شناختن دانشگاه های متنوع با الگوهای ارزیابی و فعالیت متفاوت را ایجاد نموده است. ایجاد سازوکارهای

متفاوت مانند تطبیق آئین نامه ارتقاء اعضای هیات علمی، جذب دانشجو و ضو هیات علمی متنوع با توجه به نوع و کارکرد دانشگاه منجر به ارتقاء ماموریت گرایی و اثربخشی دانشگاه می شود. بدین جهت نیاز است انواع دانشگاه ها با ویژگی ها و کارکردهای متفاوت در عرصه های مختلف شناسایی شود و سازوکارهای مدیریتی و ارزیابی متفاوت برای آنها اجرا شود.

### **برنامه کلان شماره ۴:**

تحقق سیاستگذاری یکپارچه و تنظیم گری آموزش عالی با تاکید بر:

• همکاری و مشارکت فعال در فرایندهای سیاستگذاری کلان و قانون گذاری با شورای عالی

انقلاب فرهنگی و مجلس شورای اسلامی

• فعالسازی شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری جهت تقویت نقش پژوهش و فناوری در

سازوکارهای دستگاه های وابسته به قوه مجریه

• پرهیز از دانشگاه داری از طریق تقویت هیات امنای دانشگاه ها

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین اول

اسناد بالادستی مرتبط: قانون اهداف، وظائف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بند الف ماده ۲

توضیحات تکمیلی: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری طبق قانون اهداف، وظائف و تشکیلات وزارت مصوب

مجلس شورای اسلامی از ابزارهای متنوعی جهت سیاستگذاری و تنظیم گری آموزش عالی برخوردار است.

یکی از موانعی که بکارگیری این ابزارها را دچار چالش نموده است ورود به امور اداره دانشگاه ها توسط وزارت

و عدم بکارگیری واقعی اختیارات هیات های امناء دانشگاه ها است. همچنین همکاری و مشارکت فعالانه

وزارت در تعامل با شورای عالی انقلاب فرهنگی و مجلس شورای اسلامی و باز تعریف کارکردهای شورای

عالی علوم، تحقیقات و فناوری در راستای هم افزایی فعالیت های پژوهش و فناوری دستگاه های وابسته به

قوه مجریه از محورهای اصلی انسجام بخشی به فعالیت های راهبردی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می

باشد.

## برنامه کلان شماره ۵:

طراحی و استقرار نظام ملی پایش و مدیریت آمار و اطلاعات علمی، پژوهشی و فناوری کشور و پیاده سازی نظام تضمین کیفیت و رتبه بندی دانشگاه ها و الزام کلیه دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی و دیگر بازیگران نظام علم و فناوری کشور به ثبت مستمر آمار و اطلاعات خود در آن راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین اول و چهارم  
اسناد بالادستی مرتبط: برنامه ششم توسعه ماده ۶۴

## ۳-۲- برنامه های کلان تحول آفرین در نظام آموزش تخصصی و مهارتی و تربیت اجتماعی و

دینی

## برنامه کلان شماره ۶:

بازمهندسی و بازآرایی رشته محل‌های تحصیلی، ایجاد رشته‌ها و رشته‌گرایش‌های جدید تحصیلی به ویژه گرایش‌های میان رشته‌ای در فناوری‌های نوظهور، تحول آفرین، همگرا و همچنین تقویت علوم پایه و علوم انسانی در مقایسه با سایر علوم بر اساس نیازهای فرهنگی، آمایشی، ماموریت دانشگاه‌ها، تقاضای بازار کار و مطالعات آینده پژوهانه  
راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین دوم  
اسناد بالادستی مرتبط: برنامه ششم توسعه ماده ۶۴، سند آمایش آموزش عالی کشور مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، سیاست‌های کلی علم و فناوری بند ۵-۵

توضیحات تکمیلی: ورود به فناوری‌های نوین در تمامی دنیا نیازمند پژوهش‌های اصیل به ویژه در بخش علوم پایه است. هم‌اکنون در کشور به دلایل مختلف گرایش به انجام فعالیت‌های پژوهشی در لبه دانش به ویژه در حوزه علوم پایه و فناوری‌های نوین کاهش یافته است. به گونه‌ای که این وضعیت در جذب دانشجویان تحصیلات تکمیلی نیز در رشته‌های مرتبط اثر جدی داشته است. هم‌اکنون صندلی‌های تحصیلات تکمیلی

در برخی از دانشگاه های دولتی مراکز استان ها در این رشته ها خالی می ماند که در میان مدت و بلندمدت موجب از بین رفتن بنیه علمی واقعی کشور می شود. در حوزه علوم انسانی نیز وضعیت مشابه قابل مشاهده است و نیازمند تمرکز و برنامه ریزی جدی می باشد.

### **برنامه کلان شماره ۷:**

بکارگیری رویکردهای نوین آموزشی با تمرکز بر آموزش پژوهش-محور و پژوهش آموزش-محور در کنار ابزارهای نوین آموزشی همچون آموزش های الکترونیک در راستای عمق بخشی و اثربخشی فرایند آموزش در سطوح مختلف

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین دوم

اسناد بالادستی مرتبط: برنامه ششم توسعه ماده ۶۴ و ۶۶، سیاست های کلی علم و فناوری بند ۵-۵

### **برنامه کلان شماره ۸:**

افزایش سهم آموزش های کاربردی و مهارتی در نظام آموزش عالی با اصلاح ساختارها و مقررات آموزشی دانشگاه ها، جهت دهی ارزیابی آموزشی از محفوظات به توان حل مساله و ایجاد پرونده الکترونیک مهارت و اشتغال ویژه دانشجویان از شروع تحصیل تا تحقق اشتغال به همراه بسته های تحول در مهارت آموزی، کارورزی و کاریابی دانشی در طول دوران تحصیل و دانش آموختگی و سربازی (برای آقایان)

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین دوم

اسناد بالادستی مرتبط: برنامه ششم توسعه ماده های ۴۰-۶۴-۶۵ و ماده ۱ تبصره ۷ احکام دائمی، بند ۱-

۴ نظام آموزشی سند دانشگاه اسلامی

**توضیحات تکمیلی:** مشکل نرخ بیکاری بالای دانش آموختگان صرفا به ضعف تقاضای بازار کار مربوط نمی شود بلکه در بسیاری از مشاغل لزوما نیروی متناسب و دارای مهارت پرورش نیافته است. یکی از گلايه های شرکت های دانش بنیان و واحدهای فناور در شرایط کنونی نبود نیروی متخصص و با مهارت به میزان کافی است. آموزش های دانشگاه ها نیز عمدتا مبتنی بر حافظه محوری است و مهارت آموزی در آن نقشی ندارد. به طور مثال در رشته ای مانند علوم کامپیوتر که یکی از رشته های کاربردی است و بایستی میزان بیکاری



در آن پایین باشد، یکی از بالاترین نرخ های بیکاری (بالای ۴۰ درصد) گزارش می شود و بیشترین تعداد بیکار در دانش آموختان رشته های مهندسی است<sup>۴</sup> که نشانگر نبود مهارت و کیفیت پایین آموزش های دانشگاهی با رویکرد ارتقاء مهارت ها و رفع نیازهای جامعه می باشد. هم اکنون آخرین نرخ بیکاری گزارش شده در دانش آموختگان سال تحصیلی ۱۳۹۳-۱۳۹۴ ارزیابی شده در سال ۱۳۹۹ در مقطع کاردانی ۴۴,۹۸٪، کارشناسی ۴۰,۰۷٪، کارشناسی ارشد ۲۹,۵۷٪ و دکتری تخصصی ۲۰,۷۸٪ می باشد.<sup>۵</sup> همچنین به این میزان بایستی تعداد دانش آموختگانی که شغل دارند ولی شغل آنها مرتبط نیست را هم اضافه نمود. همچنین مطابق پیمایش های انجام شده مهارت های حرفه ای و توان اشتغال پذیری پایین بخش مهمی از دانش آموختگان دانشگاه ها جهت ورود به بازار کار در کنار عدم وجود نیاز دانشی در صنایع منجر به تشدید این بیکاری در سال های اخیر شده است.

### **برنامه کلان شماره ۹:**

تقویت دوره های کارورزی دانشجویان در صنایع، نهادهای اجتماعی، شرکت های دانش بنیان و

فناور از طریق دروس اختیاری و دوره های آزاد دانشگاهی

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین دوم

اسناد بالادستی مرتبط: برنامه ششم توسعه ماده های ۴۰-۶۴-۶۵ و ماده ۱ تبصره ۷ احکام دائمی

### **برنامه کلان شماره ۱۰:**

تقویت و تسریع در تحول علوم انسانی و اسلامی از طریق تقاضا محور نمودن رشته ها و اتصال آن

به چالش های اولویت دار اجتماعی و فرهنگی جامعه، توسعه رویکردهای بومی و کرسی های نظریه

پردازشی و ترویجی، اصلاح نظام ارتقاء و ترفیع اساتید علوم انسانی بر اساس اقتضائات خاص علوم

انسانی اسلامی و تقویت زیست بوم علم تا عمل در حوزه علوم انسانی

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین دوم، راهبرد تحول آفرین سوم، راهبرد تحول آفرین ششم

<sup>۴</sup> آمارگیری نیروی کار سال ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران

<sup>۵</sup> موسسه برنامه ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۹

اسناد بالادستی مرتبط: بند ۴-۱ نظام پژوهش و فناوری سند دانشگاه اسلامی، بندهای ۲-۳ و ۳-۶ نظام آموزشی سند دانشگاه اسلامی

### **برنامه کلان شماره ۱۱:**

ارتقای شان و منزلت اساتید و توانمندسازی آن‌ها جهت چندوجهی نمودن فرایند آموزش و تغییر نقش آن‌ها از آموزش به مربی‌گری و مشارکت در تولید علم نافع با تقویت رویکرد فرهنگی و تربیتی در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی و تبلور آن در آیین‌نامه ارتقاء اعضای هیات علمی با رویکرد تشویقی

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین دوم

اسناد بالادستی مرتبط: سند دانشگاه اسلامی راهبرد ۱۷ و ۱۰ از فصل پنجم

### **برنامه کلان شماره ۱۲:**

حمایت از فعالیت‌های مشارکت جویانه فرهنگی و اجتماعی دانشگاهی ویژه دانشجویان، اعضای هیات علمی و کارکنان دانشگاه‌ها در قالب انجمن‌های علمی، تشکل‌های دانشجویی، کرسی‌های آزاد اندیشی، ضیافت اندیشه اساتید، گروه‌های جهادی و اردوهای فرهنگی و امثال آن

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین اول

اسناد بالادستی مرتبط: سیاست‌های کلی علم و فناوری بند ۲-۳، بند ۸-۷ نظام آموزشی سند دانشگاه اسلامی

### **برنامه کلان شماره ۱۳:**

تعیین ماموریت‌ها و کارکردهای فرهنگی و اجتماعی برای جامعه دانشگاهی با مشارکت اعضای هیات علمی و دانشجویان و اتصال آن به نظام ارزیابی، اعتبارسنجی و رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و اعضای هیات علمی

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین اول

اسناد بالادستی مرتبط: سند دانشگاه اسلامی راهبرد ۱۷ و ۱۰ از فصل پنجم

### **برنامه کلان شماره ۱۴:**

ترویج مفاهیم قرآنی، زیست مومنانه و مبانی و اهداف انقلاب اسلامی در مسیر تمدن نوین اسلامی و با بهره مندی از آموزه های بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در میان اعضای هیات علمی (از طریق دوره های دانش افزایی)، دانشجویان و کارکنان دانشگاه ها و ایجاد بستر مناسب برای ایفای نقش مطلوب توسط اساتید انقلابی با روحیه جهادی و انقلابی

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین اول

اسناد بالادستی مرتبط: ماده ۳۷ احکام دائمی و بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، بند ۴-۹ نظام آموزشی سند دانشگاه اسلامی

### **۳-۳- برنامه های کلان تحول آفرین در نظام بکارگیری نیروی انسانی متخصص و متعهد**

### **برنامه کلان شماره ۱۵:**

تحول در آئین نامه ارتقاء اعضای هیات علمی با هدف افزایش نقش اعضای هیات علمی در ماموریت گرایي و حل مسائل کشور

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین ششم

اسناد بالادستی مرتبط: نقشه جامع علمی کشور راهبرد کلان ۸

### **برنامه کلان شماره ۱۶:**

بازنگری نظام جبران خدمات اعضای هیات علمی با رویکرد افزایش رقابت پذیری علمی و پژوهشی و اتصال آن به رفع نیازها و مسایل کشور

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین سوم

اسناد بالادستی مرتبط: سیاست های کلی علم و فناوری بند ۴-۴ و ماده ۱ تبصره ۷-۲ احکام دائمی

### برنامه کلان شماره ۱۷:

بکارگیری حداقل ۲۰ درصد از دانشجویان دکتری دوره های روزانه دولتی به عنوان پژوهشگران استادمحور تمام وقت در دانشگاه ها با پرداخت حق الزحمه ماهیانه از محل جذب گرنت اعضای هیات علمی (از طریق صندوق های تامین مالی، کارفرمایان خارج از دانشگاه و درآمدهای اختصاصی دانشگاه) و قرارداد اولویت جذب دانشجو و راهنمایی رساله های دکترا به اعضای هیات علمی دارای گرنت (از محل کارفرمایان خارج از دانشگاه) جهت بکارگیری تمام وقت دانشجویان دکترا

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین سوم

اسناد بالادستی مرتبط: نقشه جامع علمی کشور راهبرد کلان ۸

### برنامه کلان شماره ۱۸:

بکارگیری دانش آموختگان دوره دکتری دانشگاه ها در قالب پژوهشگران تمام وقت پسادکترا و دستیار پژوهشی در فعالیت های پژوهشی و فناوری دانشگاه ها از محل جذب گرنت اعضای هیات علمی با صندوق های تامین مالی، کارفرمایان خارج از دانشگاه و درآمدهای اختصاصی دانشگاه و ایجاد اولویت برای پژوهشگران پشادکترا در جذب به عنوان عضو هیات علمی

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین سوم

اسناد بالادستی مرتبط: ماده ۱ تبصره ۶ احکام دائمی

توضیحات تکمیلی: هم اکنون بخش زیادی از پژوهش های دانشگاهی از جمله پایان نامه ها و رساله های کشور به عنوان بخش مهمی از سرمایه پژوهشی کشور بدون هدف و متقاضی انجام می شود. از دلایل اصلی این چالش می توان به معیوب بودن نظام پذیرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی به ویژه در دوره دکتری و عدم توجه به جذب دانشجوی دکترا با توجه به نیاز کشور اشاره نمود. میزان تقاضا محور بودن رساله ها و پایان نامه ها زیر ۱۰ درصد می باشد.<sup>۶</sup>

<sup>۶</sup> داده های ثبت شده در ایرانداک، ۱۳۹۹

## برنامه کلان شماره ۱۹:

شناسایی و حفظ نخبگان داخل کشور و گسترش مهاجرت معکوس نخبگان از طریق بکارگیری آنها در حوزه های علمی مختلف (با توجه ویژه بر جبران عقب ماندگی در حوزه نخبگان علوم پایه و علوم انسانی) از طریق ایجاد کارراهه علمی، پژوهشی، فناورانه و فرهنگی همراه با تامین امکانات مالی و غیر مالی مورد نیاز از طریق وزارت، بنیاد ملی نخبگان، دانشگاه ها و مجموعه های دانش بنیان

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین دوم، راهبرد تحول آفرین سوم

اسناد بالادستی مرتبط: سند راهبردی کشور در امور نخبگان مصوب مجلس شورای اسلامی

توضیحات تکمیلی: مهاجرت نخبگان که به نوعی مهاجرت ژنهای هوشمند می باشد به عنوان یک نظریه جدید توسط اینجانب ارائه شده است. بر اساس این نظریه نه تنها نخبگان کشور که ثروت ملی می باشند از دست می روند، بلکه پس از گذشت قرنها از نظر ژنتیکی کشورهای نخبه پذیر (مقصد) به جوامع نخبه تبدیل خواهند شد و درصد ژنهای هوشمند آنها به شکل گسترده ای افزایش می یابد. لذا در زمینه تولید علم، نظر و فناوری همچنان پیشتاز خواهند بود. در نتیجه کشورهای نخبه گریز (مبدأ) روز به روز فقیرتر شده و به دلیل همین فقر، وابسته تر می شوند و تعادل جهانی با شدت بیشتری به هم می خورد. بنابر این ضرورت دارد، حفظ، صیانت و کرامت نخبگان به عنوان یک پروژه ملی تعریف شده و عوامل دافعه را رفع شود. از جمله راهکارهای عملی برای جلوگیری از مهاجرت طیف وسیعی از ژنهای هوشمند، حمایت مادی و معنوی از مقاطع تحصیلات تکمیلی بالاخص مقاطع دکتری و پسا دکتری در داخل کشور، مشارکت تمامی شرکتهای خصوصی و دولتی در تاسیس مراکز پژوهشی تخصصی برای خویش و بکارگیری نخبگان در این مراکز است. وزارت علوم تحقیقات و فناوری با همفکری و همیاری بنیاد ملی نخبگان زمینه حمایت مادی، کاری، رشد علمی و احساس شیرین اثر بخشی را برای ایشان مهیا خواهند نمود. بدیهی است در این زمینه نیاز سنجی و نیاز آفرینی یک ضرورت است که باید با استفاده از پتانسیل دانشگاهیان دانشمند استفاده گردد و طرح های کاربردی ایشان اجرایی گردد.

### **۳-۴- برنامه های کلان تحول آفرین در نظام پژوهش، فناوری و کار آفرینی دانش بنیان**

#### **برنامه کلان شماره ۲۰:**

بازآرایی فعالیت ها و ماموریت های پژوهشگاه ها، مراکز پژوهشی و فناوری دستگاه های اجرایی و وزارت عتف و توسعه اندیشکده های سیاست پژوهی با هدف ماموریت گرایی و حل مسائل کشور

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین سوم

اسناد بالادستی مرتبط: سیاست های کلی علم و فناوری بند ۲-۳

#### **برنامه کلان شماره ۲۱:**

پیاده سازی ۱۰ پروژه کلان علمی و فناورانه توسط شورای عالی عتف با محوریت علوم و فناوری

های نوظهور، راهبردی، اقتدار آفرین و در لبه دانش

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین سوم

اسناد بالادستی مرتبط: برنامه ششم توسعه کشور ماده های ۴۸، ۶۴ و ۶۵

#### **برنامه های کلان شماره ۲۲:**

پیگیری جدی و مسئولانه قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در آثار علمی با رویکردهای تخصصی

و حرفه ای از طریق ماموریت گرا نمودن پژوهش های دانشگاهی

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین سوم

اسناد بالادستی مرتبط: قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در آثار علمی مصوب مجلس شورای اسلامی

#### **برنامه های کلان شماره ۲۳:**

ایجاد نظام ارجاع دهی و استنادات علمی و فناوری کشور و توسعه نشریات نمایه شده در پایگاه

های بین المللی

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین سوم

اسناد بالادستی مرتبط: ماده ۲۰ قانون اهداف، تشکیلات و وظائف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

## برنامه های کلان شماره ۲۴:

حمایت هدفمند و هوشمند برای ایجاد انگیزه جهت مشارکت فعال تر اعضای هیات علمی و دانشجویان در زیست بوم کارآفرینی و خلاقیت دانشگاه و تسهیل و شتاب بخشی به ایجاد شرکت های دانش بنیان و فناور نوپا در دانشگاه ها توسط دانشجویان و اعضای هیات علمی و حمایت از آنها از طریق در اختیار گذاشتن محل کار ارزان و معافیت های بیمه ای و مالیاتی در دو سال اول فعالیت تا سقف مشخصی از درآمد

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین هفتم

اسناد بالادستی مرتبط: قانون حمایت از موسسات و شرکت های دانش بنیان و تجاری سازی اختراعات، سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی بند ۱۰

**توضیحات تکمیلی:** هم اکنون نرخ مشارکت اعضای هیات علمی، دانش آموختگان و دانشجویان در اکثر دانشگاه های کشور پایین می باشد. طبق آمارهای در دسترس کمتر از ۲۰ درصد از اعضای هیات علمی در قراردادهای ارتباط با جامعه و صنعت مشارکت دارند و کمتر از ۵ درصد آنها در اکوسیستم کارآفرینی دانشگاه ها حضور دارند. همچنین در مورد دانشجویان و دانش آموختگان نیز آمار حضور در اکوسیستم کارآفرینی و نوآوری پایین است. هم اکنون آمار شاغلان در واحدهای فناور و شرکت های دانش بنیان مستقر در مراکز رشد و پارک های علم و فناوری حدود ۵۶ هزار نفر<sup>۷</sup> است که با توجه به آمار بیش از ۳ میلیون نفری دانشجویان رقمی بسیار کم و زیر ۵ درصد است. همچنین هم اکنون یک کارآفرین دانشگاهی برای اینکه یک ایده خود را در قالب پایان نامه تبدیل به یک ایده کسب و کاری نماید و واحد فناوری و شرکت دانش بنیان تشکیل دهد نیازمند حداقل ۴ سال فعالیت با مشکلات فراوان پیش رو می باشد. چنین فرایند طولانی که همراه با ریسک ها و دشواری نیز است موجب فاصله گرفتن دانشجویان، دانش آموختگان و اعضای هیات علمی دانشگاه ها از اکوسیستم کارآفرینی می شود. تسهیل در سازوکارهای مشارکت در زیست بوم کارآفرینی

<sup>۷</sup> گزارش عملکرد دفتر امور فناوری وزارت عتف، ۱۴۰۰

و خلاقیت دانشگاه می تواند سطح مشارکت و توانمندی های شخصی و گروهی را افزایش دهد و به اشتغال و کارآفرینی دانش بنیان روح و جان تازه ای ببخشد.

### **۳-۵- برنامه های کلان تحول آفرین در نظام دیپلماسی و همکاری علمی و فناوری بین المللی**

#### **برنامه کلان شماره ۲۵:**

اجرای برنامه ماموریت گرای دیپلماسی علمی و توسعه همکاری های علمی بین المللی به ویژه پروژه های مشترک و فرصت های مطالعاتی و گسترش زبان فارسی، تاریخ تمدن و مفاخر ایران به ویژه در کشورهای اسلامی و همسو

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین هشتم

اسناد بالادستی مرتبط: سیاست های کلی علم و فناوری بند ۶، ماده ۶۵ احکام دائمی

#### **برنامه کلان شماره ۲۶:**

توسعه شعب برون مرزی دانشگاه ها جهت تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز سایر کشورها (به صورت حضوری و مجازی) با تاکید بر کشورهای همسایه و محور مقاومت

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین هشتم

اسناد بالادستی مرتبط: سند توسعه همکاری های علمی بین المللی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی،

برنامه ششم توسعه کشور ماده ۶۴

#### **برنامه کلان شماره ۲۷:**

تسهیل شرایط جذب دانشجویان خارجی در دانشگاه های داخلی دارای ماموریت های بین المللی از طریق ایجاد مشوق ها و اصلاح قوانین و مقررات بازدارنده و رفع موانع قانونی اقامت و تردد دانشجویان خارجی در کشور به ویژه از کشورهای محور مقاومت به میزان حداقل ۵ درصد دانشجویان کشور

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین هشتم

اسناد بالادستی مرتبط: برنامه ششم توسعه کشور جدول پیوست



### **برنامه کلان شماره ۲۸:**

افزایش و هدفمند نمودن تخصیص منابع مالی جهت همکاری های علمی و فناوری از طریق فرصت های مطالعاتی اعضای هیات علمی، دانشجویان دوره دکترا و بورسیه های خارج از کشور (در حوزه های علمی نوظهور) و حضور پژوهشگران و اعضای هیات علمی سایر کشورها در داخل کشور در قالب فرصت های مطالعات

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین هشتم

اسناد بالادستی مرتبط: برنامه ششم توسعه کشور ماده ۶۴ و ۶۶، سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی بند

۱۲

### **۳-۶- برنامه های کلان تحول آفرین در توسعه زیرساخت های فعالیت های علمی، فناوری و**

### **نوآوری**

### **برنامه کلان شماره ۲۹:**

ایجاد و توسعه صندوق های تامین مالی مبتنی بر گرنت با محوریت "توسعه علمی و پژوهشی" در سطح ملی و تقویت منابع مالی آن جهت حمایت از تحقیقات پایه، پژوهش های علوم انسانی و اسلامی و علوم پایه و توسعه زیرساخت های پژوهشی و آزمایشگاهی، تقویت نظام گرنت و تسهیلات مالی توسعه پژوهش در دانشگاه های دولتی و غیردولتی با هدف مأموریت گرا نمودن پژوهش های دانشگاهی و به ویژه در دوره های تحصیلات تکمیلی و سوق دادن آن ها به سمت

اولویت های علم و فناوری کشور

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین نهم

اسناد بالادستی مرتبط: برنامه ششم توسعه کشور ماده ۶۵

### **برنامه کلان شماره ۳۰:**

تنوع بخشی به شیوه‌های تامین مالی و تسهیل‌گری در شرایط جذب منابع غیردولتی در دانشگاه‌ها از جمله مشارکت با سازمان‌ها، صنایع و بنگاه‌های بزرگ اقتصادی، وقف، کمک‌های خیرین و

بنیادهای نیکوکاری با تدوین قوانین و مقررات لازم

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین نهم

اسناد بالادستی مرتبط: برنامه ششم توسعه کشور ماده ۶۵

### **برنامه کلان شماره ۳۱:**

استقرار نظام بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در دانشگاه‌ها در پیوند با نظام ارزیابی، اعتبارسنجی و رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و بازنگری تدریجی در نظام تخصیص بودجه با رویکرد

تخصیص بخشی از سرجمع بودجه دانشگاه‌ها مبتنی بر درآمدهای اختصاصی آن‌ها

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین نهم

اسناد بالادستی مرتبط: برنامه ششم توسعه کشور ماده ۷

### **برنامه کلان شماره ۳۲:**

تلاش برای افزایش بودجه پژوهش و فناوری کشور از اعتبارات عمومی و عدم اجازه کاهش ریالی

و سهم بودجه پژوهشی و فناوری دستگاه‌ها، شرکت‌های دولتی و عمومی در بودجه سالیانه

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین نهم

اسناد بالادستی مرتبط: نقشه جامع علمی کشور جدول ۲۲-۴

توضیحات تکمیلی: بر خلاف تاکیدات مقام معظم رهبری و اسناد بالادستی مبنی بر افزایش سهم پژوهش

و فناوری به ۳ درصد تولید ناخالص داخلی در سال‌های اخیر، سهم پژوهش و فناوری با روند کاهشی به زیر

یک درصد از اعتبارات عمومی و به زیر ۵٪ از اعتبارات عمومی رسیده است که یکی از پایین ترین نرخ ها در منطقه می باشد و آثار آن در سال های دیگر نمایان خواهد شد.<sup>۸</sup>

### برنامه کلان شماره ۳۳:

تخصیص بودجه ویژه به تجهیز آزمایشگاه ها در فناوری های نوین و تسریع انجام برنامه شبکه سازی آزمایشگاههای کشور به منظور استفاده بهینه از منابع آزمایشگاهی با اولویت شبکه های

شهری و استانی

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین نهم

اسناد بالادستی مرتبط: نقشه جامع علمی کشور راهبرد کلان ۷

توضیحات تکمیلی: در حوزه فناوری های نوین ضرورت تجهیز آزمایشگاه ها و امکانات را ضروری می سازد. هم اکنون آزمایشگاه های کشور توان کافی برای پشتیبانی کردن جهت ورود به فناوری های نوین را ندارد. به طور مثال در فناوری کوانتوم به عنوان یک فناوری پیشرو، هر آزمایشگاه مجهز نیازمند میلیون ها دلار هزینه است<sup>۹</sup> که به دلیل محدودیت منابع چنین امکاناتی فراهم نشده است و نتیجه آن صرف انجام برخی از فعالیت ها به صورت شبیه سازی است. همچنین جایگاه دانشگاه ها در نظام تصمیم گیری کشور به ویژه شوراهای استانی کاهش یافته است.

### برنامه کلان شماره ۳۴:

تامین امکانات رفاهی ویژه دانشجویان، اعضای هیات علمی و کارکنان دانشگاه ها و گسترش و

تسهیل در تخصیص امکانات رفاهی به دانشجویان متاهل

راهبرد تحول آفرین مرتبط: راهبرد تحول آفرین نهم

اسناد بالادستی مرتبط: قانون صندوق رفاه دانشجویان مصوب مجلس شورای اسلامی

<sup>۸</sup> گزارش مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، ۱۴۰۰

<sup>۹</sup> مرکز فناوری های کوانتومی ایران، ۱۴۰۰